

Hfdst. 9 De baai van Manilla

De stad Manilla is gelegen aan een grote, diepe baai met een tien mijl wijde toegang vanaf zee. Aan de noordzijde van deze toegang bevindt zich een langwerpige eiland dat *Mirabeles* wordt genoemd en aan de zuidzijde ligt een kleiner eilandje, een rotspunt die vanwege zijn gelijkenis met een monnikskap *El Fraile* heet. Het is reeds eind november als de twee schepen er arriveren en het anker laten vallen tussen het eiland *Mirabeles* en de noordelijke oever van de baai. Een hoge berg in het achterland biedt daar bescherming tegen noordelijke wind. De kust is hier ruig en onbewoond en vanaf deze ankerplaats is er goed zicht op in- en uitgaande schepen. De Chinese stuurman is in deze wateren goed bekend en vertelt de admiraal dat er binnen een dag of tien twee Japanse schepen zullen komen, geladen met ijzerwaren en meel en dat in de maanden januari en februari Chinese jonken te verwachten zijn met kostbare zijde, porselein en andere begerenswaardige handelswaar. Al dit nieuws geeft Van Noort nogmaals een argument voor zijn plan om hier te wachten op de komst van deze handelsschepen en daartoe zo nodig hier zelfs enkele maanden te verblijven! Uitgebreid schetst hij in de raad de geweldige kansen die hem hier geboden worden om een grote slag te slaan, waarbij hij niet nalaat een vergelijking te trekken met de historische veroveringen van Drake en Cavendish. De scheepsraad gaat in meerderheid akkoord, maar Lambert moet nu helaas vast stellen dat de besluiten van de scheepsraad meer en meer een dictaat van de admiraal zijn geworden. Ook al blijft het naar zijn oordeel een zeer riskante onderneming, hem rest geen andere keus dan zich loyaal te tonen aan deze beslissing van de scheepsraad.

Als een week later Lambert Biesman met zijn 'Eendragt' hier langs de kust patrouilleert, wordt hij verrast door de komst van een Japanse *sampan*, die inderdaad geladen blijkt te zijn met meel, vlees en allerhande koopwaar en op weg is naar de hoofdstad. Het schip, een jonk getuigde tweemaster met rieten zeilen die minstens zo groot is als de 'Eendragt', wordt opgebracht naar de 'Mauritius' waar de Japanse kapitein door Van Noort overigens zeer hoffelijk wordt ontvangen. Lambert kijkt zijn ogen uit naar het indrukwekkende voorkomen van deze Japanse edelman. Hij is een lange man en van een robuuste *fysique*, gaat gekleed in een kleurige zijden mantel en draagt aan zijn gordel een sabel met een rijk versierd gevest. Hij en zijn bemanning hebben het hoofd kaal geschoren behalve op het achterhoofd waar zij het haar in een lange vlecht dragen. Hij groet de admiraal eerbiedig in een langzame buiging met gevouwen handen en wellicht mede wegens dit getoonde

respect en het nobele voorkomen van de Japanner, legt de admiraal geen beslag op de victualiën aan boord, maar biedt zelfs aan om een deel van de lading te kopen of te ruilen. En zo wisselen even later enkele zakken meel, een paar manden vis en een paar hammen voor enkele lappen lijnwaad en drie musketten van eigenaar, overigens tot volle tevredenheid van beide partijen, waarna de Japanners met eenzelfde voorkomendheid afscheid nemen en met hun schip de reis naar Manilla vervolgen.

In de navolgende dagen worden nog een paar kleine schuiten vermeesterd, waarin bijvoorbeeld kruiken wijnbrand van kokos¹, rijst en kippen worden aangetroffen, maar de aankomst van een grote Chinese jonk, waarmee te handelen zou zijn of een rijk beladen Spaans galjoen om te enteren, blijft vooralsnog uit. Zo gaan bijna twee weken voorbij als de wind aanzwelt en naar het noordoosten draait, waarmee de ligplaats bij *Mirabeles* zijn beschutting verliest en de 'Mauritius' zelfs van zijn anker wordt geblazen. Besloten wordt daarom de ingang van de baai over te steken om aan de zuidelijke oever een beter beschutte ankerplaats te zoeken. Zo'n tien mijl ten zuiden van de baai wordt geschikte ankergrond gevonden, ten zuiden van een smal schiereiland², beschut tegen de noordoost moesson. De omgeving wordt verkend waarbij een kleine nederzetting en twee kano's worden aangetroffen, maar opnieuw blijken de bewoners het dichte oerwoud in gevlucht te zijn. De vloot bevindt zich nu reeds een week of drie rond de baai van Manilla en afgezien van de geconfisqueerde victualiën heeft er geen handel van enig belang plaatsgevonden en zijn met name de begeerde specerijen nog bij lange na niet verkregen. Toch wil admiraal Van Noort hier blijven wachten op de komst van de Chinese koopvaarder of hier zijn Spaanse prooi verbeiden. Elk redelijk argument om naar de *Moluccas* te vertrekken moet voor deze wens wijken. Nog afgezien van zijn strategische bezwaren is Lambert het lanterfant in de schoot van aartsvijand Spanje dan ook meer dan beu, maar kan die frustratie alleen nog in goed vertrouwen met zijn schipper delen. Op een morgen, het is reeds medio december³, wordt door de uitkijk een groot zeil in de monding van de baai waargenomen, even later gevolgd door een tweede. Lambert krijgt opdracht om zich gereed te maken voor een nadering en verkenning en terwijl het anker wordt ingehaald, wordt het duidelijk dat de schepen twee Spaanse galjoenen zijn die met

¹ arak

² punta de Fuego, Balaytigue

³ 12 december 1600

de straffe noordoostenwind snel naderen! Nu is actie geboden! De 'Mauritius' slaagt er niet in om zijn anker op te halen en moet het ankertouw zelfs kappen om snel naar open water weg te kunnen komen. Op beide schepen wordt in allerijl geschut en bemanning in gereedheid gebracht voor een te verwachten gewapend treffen. Binnen twee uren zijn de Spaanse galjoenen de 'Mauritius' al zo dicht genaderd dat het geschreeuw en het schelden van de Spanjaarden letterlijk te verstaan is. De 'Mauritius' vuurt nu als eerste een salvo op het grootste van de galjoenen, een schip van naar schatting 250 last, dus bijna tweemaal zo groot als het Hollandse admiraalsschip. Ondanks dat het galjoen op en onder de waterlijn getroffen wordt, komt het in snel tempo naderbij zodat nu ook de naam van het galjoen zichtbaar is geworden, de 'San Diego'. Op het dek staan Spaanse soldaten, geharnast en met helmen die glinsteren in het zonlicht en met pieken en geladen musketten gereed om de 'Mauritius' te enteren, maar door zijn vaart komt het galjoen niet langs zij maar dwars op het admiraalsschip te liggen. Zo lukt het daardoor slechts een tiental Spanjaarden om op de 'Mauritius' over te stappen, waarbij ze uiteraard onthaald worden op fel tegenvuur. Omdat nu de 'San Diego' met zijn boegspriet verhaakt is geraakt in de steven van de 'Mauritius' en nog steeds dwars op stuurboordzijde ligt, kunnen Spaanse soldaten slechts in kleine groepjes en met moeite op het Nederlandse schip komen. Daar ontwikkelt zich een fel man-tot-man gevecht, waarbij aan beide zijden doden en gewonden vallen.

Het tweede Spaanse schip is inmiddels ook genaderd maar ziende dat de 'Mauritius' reeds geënterd wordt, wendt het de steven om de 'Eendragt' te volgen, die zich met kanonvuur dapper teweer stelt en aan de strijd tracht te ontkomen om daarna op te kunnen loeven en zich daardoor beter ten opzichte van het strijdtoneel te kunnen positioneren. Lambert ziet nu tot zijn voldoening dat het de 'San Diego' niet gelukt is om de 'Mauritius' geheel te veroveren, zelfs maakt het Spaanse admiraalsschip reeds na enkele uren strijd slagzij en verdwijnt daarna langzaam maar zeker in de golven, waarbij vele tientallen, misschien zelfs wel honderden Spaanse opvarenden reddeloos in zee belanden. Op enige afstand van die dramatische ondergang ziet Lambert twee of drie Chinese sampans met ieder enkele tientallen soldaten, die overigens in het geheel geen aanstalten maken om zich in de strijd te mengen of om zelfs maar de Spaanse drenkelingen te komen redden.

Ondertussen lukt het Lambert niet om met de 'Eendragt' tegen de straffe noordoosten bries in, bovenwinds van het iets grotere Spaanse viceadmiraalschip te komen en ondanks zijn fel verzet met kanonvuur komt de Spanjaard steeds dichterbij. Het schip blijkt 'San Bartolomeo' te heten en heeft een stuk of tien kanonnen aan boord, ongeveer evenveel als Lamberts schip. Een kanonschot raakt de grote mast van de 'Eendragt' waardoor ook een deel van de tuigage onklaar raakt, maar anderzijds raakt ook de 'San Bartolomeo' door een salvo uit Lamberts schip zwaar beschadigd. De schepen zijn elkaar nu dicht genaderd en er wordt over en weer nu ook met musketten geschoten waarbij op de 'Eendragt' enkele mannen dodelijk worden getroffen of gewond raken. Als de 'San Bartolomeo' ten slotte zo dicht is genaderd dat Lambert oog in oog komt te staan met de Spaanse gezagvoerder, laat Lambert demonstratief een brandende lont tonen en roept naar zijn tegenstander dat hij die in het kruitruim zal laten werpen waarmee beide schepen in de lucht zullen vliegen! Daarop geeft de kapitein van de 'San Bartolomeo' bevel aan zijn bemanning om het vuren te staken en ontstaat er tussen de twee bevelhebbers een woordenwisseling. Lambert herhaalt nogmaals zijn dreigement, maar de Spanjaard vraagt met bezwerende gebaren vooral geen explosie te veroorzaken en biedt aan de levens van de Hollanders te sparen op voorwaarde dat Lambert en zijn bemanning zich zonder verder verzet zullen overgeven. Omdat Lambert zelf slechts een paar woorden Spaans spreekt duurt het enige tijd voordat beide gezagvoerders ten volle begrijpen wat bedoeld wordt en onder welke condities. Lambert ziet, na overleg met zijn schipper, helaas geen ander alternatief dan zich gewonnen te geven, zij het niet dan nadat hij door schipper Claes Pietersz., die het Spaans beter beheerst, de Spaanse gezagvoerder expliciet en onder erewoord de toezegging laat geven om zijn belofte na te komen.

De Spaanse bemanning staat met onverholen hoongelach aan dek als de Spaanse viceadmiraal aan boord van de 'Eendragt' komt. Ondertussen worden de vijf gesneuvelde manschappen op de 'Eendragt' naast elkaar op het dek gelegd en de gewonden worden door de overige bemanningsleden verbonden. De meesten beseffen heel goed dat ze in de hachelijke situatie waarin het schip verkeerde, met het door Lambert afgedwongen concordaat weliswaar de strijd hebben verloren maar in elk geval het leven nog hebben behouden. De Spaanse gezagvoerder stelt zich nu voor aan Lambert als *almirante* Joan de Alcega en voegt er nadrukkelijk aan toe afkomstig te zijn uit Biskaje. Hij is een kleine,

slanke man met een getaand gezicht en een mooi golvend zwarte haardos, samengebonden in een kleine staart onder zijn punthoed en is aanmerkelijk ouder dan Lambert. Als de twee gezagvoerders met schipper Claes Pietersz. de kajuit betreden, blijft een gewapende Spanjaard zwijgend in de deuropening staan, maar wordt door De Alcega met een kort gebaar gemaand weg te gaan. Met het weinige Spaans waarover Lambert en zijn schipper beschikken wordt al snel duidelijk dat de 'Eendragt' met de gehele bemanning opgebracht moet worden naar Manilla. Er zullen enkele Spanjaarden op het schip gestationeerd worden om erop toe te zien dat inderdaad de 'San Bartolomeo' daar naar toe wordt gevolgd. *Almirante* De Alcega monstert nu de kajuit en eist inzage en overgave van alle scheepspapieren. In de ontstane situatie rest Lambert weinig anders dan aan die eis maar te voldoen.

Buiten op het campagnedek overziet Lambert de zee waar het strijdtoneel heeft plaatsgevonden. Van de 'San Diego' is niets meer te zien, maar er drijven overal op het zeeoppervlak brokstukken, vaten, planken en tuigage van het Spaanse schip, op sommige waarvan zich nog Spaanse schepelingen vastklemmen. De 'Mauritius' bevindt zich op enige afstand en lijkt behoorlijk gehavend te zijn door de strijd. De grote mast hangt scheef in wat nog van de tuigage rest, flarden van de marszeilen wapperen nutteloos in de wind en alleen het onbeschadigde fokzeil lijkt het admiraalschip nog voort te kunnen stuwten. Maar tot Lamberts ontsteltenis ziet hij ook dat de 'Mauritius' kennelijk aanstalten maakt om deze onheilsplek zo snel als mogelijk is te verlaten, zonder ook maar te trachten zijn koers te wijzigen om de 'Eendragt' te hulp te komen! Verbazing maakt bij Lambert nu al snel plaats voor een opkomende woede. Dit nu is precies datgene waar hij steeds in de scheepsraad voor heeft gewaarschuwd! Dit treffen had in het geheel niet plaats hoeven vinden als eerder koers gezet zou zijn naar de *Moluccas*, maar is nu het gevolg van de roes van onoverwinnelijkheid die zich van Van Noort heeft meester gemaakt! Lange tijd heeft Lambert zich, ondanks verschil van inzicht, loyaal getoond aan zijn superieur, maar nu vervloekt hij hem om de onnodig genomen risico's met het lange vertoeven in deze Spaanse wateren. En nu, als het verloop van de strijd in deze confrontatie een ongunstige wending heeft genomen, laat zijn admiraal hem bovendien nog aan de genade van een Spaanse bevelhebber over! Vijf van zijn beste mannen zijn in de strijd gebleven, waaronder ook Jacob Lock, de jonge matroos die zich in de eerste contacten met de Spanjaarden op de Filipijnen nog zo verdienstelijk had gemaakt. Lambert voorziet dat hij

en zijn bemanning nog een zware tijd tegemoet gaan, overgeleverd aan de haat van de Spaanse autoriteiten tegen alles wat Hollands en protestants is en wat de door De Alcega toegezegde clementie waard zal zijn zal nog moeten blijken. Beloofd is weliswaar dat hun leven zal worden gespaard maar dat zou ook kunnen inhouden dat zij hun verdere leven in Spaanse kerkers of als slaven op hun galeien zullen moeten doorbrengen. Lambert beseft tot zijn verdriet dat alleen een Godswonder, het afsmecken van de hulp van de Almachtige, hun kansen nog zal kunnen doen keren.